

Arkivnr: 2017/6158-2
Saksbehandlar: Sunniva Schultze-Florey

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		29.08.2017
Utval for opplæring og helse		05.09.2017

Høyring - Innføring av forbod mot plagg som heilt eller delvis dekkjer andletet i barnehagar, skular mm.

Samandrag

Kunnskapsdepartementet har sendt på høyring eit framlegg til endringar i barnehagelova, opplæringslova, friskulelova, folkehøgskulelova, vaksenopplæringslova, universitets- og høgskulelova, fagskulelova og introduksjonslova. Høyringsnotatet inneheld framlegg om å innføre forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer andletet i barnehagar og utdanningsinstitusjonar. Forbodet vil gjelde i offentlege og private institusjonar, og vil omfatte barnehagar, grunnskular og vidaregåande opplæring, vaksenopplæring, folkehøgskular, fagskular, universitet og høgskular og opplæring gjeve med heimel i introduksjonslova. Frist for å svare på høyringa er sett til 20. september 2017.

Forslag til innstilling

1. Hordaland fylkeskommune støttar ikkje framlegget om forbod mot plagg som heilt eller delvis dekkjer andletet i barnehagar, skular, universitet og høgskular og ordningane etter introduksjonslova. Eventuelle problem som kan oppstå ved bruk av slike plagg, kan avhjelpast på andre måtar som ikkje grip inn i retten til utdanning.
2. Dersom bruken av andletsdekkjande plagg aukar i omfang, eller det viser seg at bruken ikkje kan handterast gjennom god samhandling på skulane, kan lovgjevar vurdere spørsmålet om forbod på nytt.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 15.08.2017

Kunnskapsdepartementet har sendt på høyring eit framlegg til endringar i barnehagelova, opplæringslova, friskulelova, folkehøgskulelova, vaksenopplæringslova, universitets- og høgskulelova, fagskulelova og introduksjonslova. Høyringsnotatet inneheld framlegg om å innføre forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer andletet i barnehagar og utdanningsinstitusjonar. Forbodet vil gjelde i offentlege og private institusjonar, og vil omfatte barnehagar, grunnskular og vidaregåande opplæring, vaksenopplæring, folkehøgskular, fagskular, universitet og høgskular og opplæring gjeve med heimel i introduksjonslova. Frist for å svare på høyringa er sett til 20. september 2017.

Bakgrunn for framlegget

Ved handsaminga av representantforslag 8:3 S (2016-2017) har Stortinget i Innst. 63 S (2016-2017) bede regjeringa på eigna måte å utarbeide og eventuelt gjere framlegg om nasjonale reglar som sikrar at andleta til elevar, studentar og lærarar skal vere fullt ut synlege i skular og på universitet og høgskular. Formålet med framlegget er mellom annan å sørge for godt sosialt samvær og tilfredsstillande utvikling hjå små barn. Det vert peika på at tildekking kan vere til hinder for god samhandling og kommunikasjon i skulen, og at god kommunikasjon er avgjerande for eit godt læringsutbytte og for at barn skal kjenne seg trygge. Vidare er omsyn til tryggleik, høve til identifikasjon og omsyn til hygiene trekt fram som argument for eit forbod. Ein nemner fare for radikalisering som eit argument for forbod; eit argument som er grunngeve med tilvising til Asne Seierstad sin roman *To søstre*.

Høyringsbrevet viser til at det er lite forskning på følgjene av å nytte andletsdekkjande plagg i undervisning. Den avgrensa forskinga som er gjort, gjev ingen klåre indikasjonar på om niqab og burka kan utgjere eit hinder for full deltaking i og utbytte av undervisninga. Vidare er det peika på at eit forbod vil kunne få store integreringsmessige konsekvensar for samfunnet. Ein legg til grunn at forbodet vil føre til auka trakassering av muslimar, då eit forbod vil kunne bidra til å legitimere trakassering og hatkriminalitet. Ein fryktar og auka stigmatisering og utanforskap og eit auka skilje mellom majoritetsbefolkninga og den norske muslimske befolkninga.

Ny lovtekst

Framlegget til forbod er tenkt inn som ny § 9-7 i opplæringslova med følgjande lovtekst:

«§ 9-7 *Forbod mot bruk av klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet*

Elevar skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

- i undervisninga
- i friminutt på skulen sitt område
- på turar og arrangement i regi av skulen
- når skuleeigar tilbyr leksehjelp etter § 13-7a
- i skulefritidsordninga,

med mindre bruken av slike plagg er grunnlagt i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerheitsmessige forhold.

Skuleeigar kan regulere i ordensreglementet kva reaksjonar som skal nyttast ved brot på første ledd.

Dei som arbeider på skulen og som er i kontakt med elevane, skal ikkje bruke klesplagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet i arbeidstida, med mindre bruken av slike plagg er grunnlagt i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerheitsmessige forhold. Dersom nokon opptrår i strid med forbodet, skal skuleeigar be vedkomande om å ta av seg plagget som dekkjer ansiktet. Tar ikkje vedkomande av seg plagget, skal skuleeigar be vedkomande om å forlate skulens område for resten av arbeidsdagen. Gjentekne brot på føresegna kan vere grunnlag for oppseiing etter reglane i arbeidsmiljølova kapittel 15.»

Forbodet vil gjelde all undervisning og om lag all aktivitet i skulen sin regi, for både elevar og tilsette. Det er sett opp ein god del unntak for andletsplagg som vert nytta for å gje vern mot til dømes kulde og sterk sol

og plagg som vert nytta av omsyn til helse eller sikkerheit som verneutstyr. I praksis er det muslimske kvinner sin bruk av niqab og burka som vert omfatta av forbodet.

Departementet legg ikkje opp til nasjonale retningslinjer for korleis eit slikt forbod skal handhevast, men let det vere opp til dei einiskilde skuleeigarane å fastsette dette i ordensreglementet.

Rettsleg grunnlag

Det er noko ulik praksis kring spørsmålet om lovforbod mot plagg som heilt eller delvis dekkjer andletet i ulikt lovverk. Frå norsk praksis finst det ei klagesak frå Likestillings- og diskrimineringsnemnda, klagesak 08/2010, om eit arbeidsreglement med forbod mot bruk av andletsplagg. Likestillings- og diskrimineringsnemnda kom til at forbodet var lovstridig då det hovudsakleg ville ramme muslimske kvinner som nyttar hijab.

Høyingsbrevet støttar seg på vurderingar gjort av lovavdelinga i Justisdepartementet, både uttalen frå 2007 og nyare uttalar. Lovavdelinga viser til Frankrike sitt forbod mot bruk av plagg som dekkjer andletet i det offentlege rom. Frankrike var det første landet i Europa til å innføre eit slikt forbod. Frankrike skil seg her frå Norge ved å ha eit klårt skilje mellom stat og religion. Borgarane sine religiøse eller livssynsmessige overtydingar vert rekna som ei privatsak. Sekularisme er ein grunnleggjande verdi i den franske staten. Slik er det ikkje i Norge, skiljet mellom stat og religion er av nyare dato og har ingen slik tradisjon eller vert rekna som ein grunnleggjande verdi. Lovavdelinga konkluderer med at eit forbod truleg ikkje er i strid med menneskerettane, og viser til den Europeiske Menneskerettsdomstolen, EMD, si sak *S.A.S mot Frankrike*. FN sin menneskerettskomité har ikkje handsama nokon saker som handlar om forbod mot plagg som dekkjer andletet, og det er knytt noko uvisse til utfallet av ei slik sak. Lovavdelinga konkluderer likevel med at eit slikt forbod truleg vil kunne gå gjennom så lenge det er grunngjeve i omsynet til integrering, kommunikasjon og læringsutbytte for elevane.

Departementet legg til grunn at skuleeigar etter dagens regelverk i ordensreglementet kan vedta forbod mot å nytte plagg som heilt eller delvis dekkjer andletet så lenge forbodet er nøytralt utforma, er grunngjeve i sakleg formål, er naudsynt og ikkje uforholdsmessig inngripande.

Særs få elevar med plagg som dekkjar andletet

Elevar som brukar plagg som dekkjer andletet heilt eller delvis, er ikkje registrert som eit problem i dag. Som regjeringa sjølv peikar på, er det særs få kvinner i Norge i dag som nyttar niqab, og det er lite truleg at nokon nyttar burka. Det er svært få elevar som nyttar niqab. I Hordaland er det ikkje meldt om problem knytt til elevar som nyttar niqab.

Alternative løysingar

Eventuelle problem som skulle oppstå som følgje av at elevar vel å kle seg med ansiktsdekkjande klesplagg, vil ein kunne løyse på andre måtar enn ved eit forbod. Identifikasjon ved gjennomføring av eksamen eller ved kontroll med kven som er på skuleplassen, vert i dag gjort ved å sjekke legitimasjon og ved å utstyre elevane med adgangskort. Dette kan òg gjerast med ansiktsdekkjande klesplagg, då ein ved kontroll ber dei vise andletet. I Sverige har ein valt å ikkje innføre eit forbod mot heildekkjande andletsplagg, då ein heller løyser eventuelle problem om dei skulle oppstå.

Spørsmål frå departementet

Departementet ber om tilbakemelding på om forbodet bør gjelde for lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatatar når dei får opplæring i bedrift

Etter fylkesrådmannens syn bør ikkje eit eventuelt forbod gjelde for opplæring i bedrift. Dette er grunngjeve med fagopplæringa sin karakter, at opplæringa er eit samarbeid mellom læreverksemdene og fylkeskommunane. Fylkeskommunen har ansvar for godkjenning og oppfølging av læreverksemdar, og verksemdene har sjølve styringsrett som per i dag omfattar arbeidsavtalen og lokale instruksar.

Departementet ber særleg om tilbakemelding på spørsmålet om sanksjonering av elevar som bryt forbodet mot å nytte ansiktsdekkjande plagg

Departementet viser sjølv til at det alltid vil vere føremålstenleg i første omgang å ta ein samtale med eleven det gjeld, før ein vurderer sanksjonar. Etter departementet sitt syn vil det sjeldan vere aktuelt med bortvising for brot på eit eventuelt forbod mot plagg som dekkjer andletet.

Bortvising er den mest inngripande reaksjonen ein har for brot på ordensreglementet. Før ein kan gjere vedtak om bortvising, skal andre hjelpe- og refsingstiltak vere vurdert. Sanksjonar etter ordensreglementet er ikkje føremålstenleg for situasjonar der problem oppstår som følge av plagg som dekkjer andletet. I desse situasjonane vil ein truleg kome lenger med samtalar med den eller dei elevane det gjeld og konkrete løysingar på dei ein skilde problema.

Fylkesrådmannen konkluderer med at framlegget til lovforbod mot andletsdekkjande plagg i undervisningssituasjonar ikkje kan støttast. Eventuelle problem ved slike plagg kan avhjelpast på andre måtar, som ikkje grip inn i retten til utdanning.

Dersom bruken av andletsdekkjande plagg aukar i omfang, eller det viser seg at bruken ikkje kan handterast gjennom god samhandling på skulane, kan lovgjevar vurdere spørsmålet om forbod på nytt.